

Віталій КУВІК

здобувач освітньо-наукової програми

«Менеджмент» ЗУНУ

Науковий керівник –: д.е.н., професор, завідувач кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ

Михайло ШКІЛЬНЯК

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Для будь-якого підприємства, як в мирний, так і у воєнний період, важливим завданням є забезпечення стабільності та прибутковості свого функціонування. Протягом останнього часу перед сферою вітчизняного підприємництва постало чимало викликів, пов'язаних із:

1. Пандемією коронавірусної хвороби, що призвело до масштабного скорочення виробництва, а також значного зростання матеріальних втрат підприємств.

2. Повномасштабним вторгненням Росії в Україну та з початком воєнних дій на території нашої країни підприємства повинні були докладати чимало зусиль для свого виживання, оскільки війна зруйнувала критичну та промислову інфраструктуру.

Тому на сьогоднішній день підприємства вимушені суттєво змінити вже розроблені ними свої стратегії розвитку відповідно до сучасних воєнних умов. Натомість, керівництву даних підприємств варто оптимізувати свої методи та засоби управління.

Застосування системного підходу до аналізу розвитку українських підприємств дозволило визначити основні чинники, які впливають на необхідність розроблення й вибір стратегії підприємства під час військових дій. Найважливішим чинником, який визначає діяльність підприємств, є значне руйнування критичної та промислової інфраструктури. Слід зазначити, що багато промислових підприємств, які переважно знаходились у містах активних військових дій, отримали значні втрати матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Все це актуалізує необхідність мати стратегічний документ підприємства, в якому будуть визначатися пріоритети, місія, головні цілі й розподіл ресурсів для їх досягнення та ін. З початком війни перед підприємцями постала найактуальніша проблема переміщення виробництва та бізнесу на безпечніші території. На процеси переміщення вплинуло створення в країні правових умов для евакуації та переміщення підприємств з окупованих територій і тих, на яких проводилися активні бойові дії [1, с. 98].

Новітні виклики та загрози, які сформувалася унаслідок російсько-української війни, призвели до порушення стійкості соціально-

економічної системи країни. Забезпечення соціально-економічної стабілізації західних областей України є фундаментальною передумовою не лише гарантування відповідної якості життя населення в умовах війни, але й мінімізації конфліктного середовища в суспільстві, зниження соціальної напруги та зростання рівня задоволеності інтересів громадян. Відсутність або подальше суттєве зниження ділової активності бізнесу в країні призведе до стагнації національної і регіональних економік зокрема. Оскільки підприємницький сектор є каталізатором активізації процесів індустріалізації, економічного та інноваційно-технологічного поступу, інструментом збереження і розвитку бізнес-потенціалу та промислового капіталу, він стає пріоритетним напрямом реалізації економічної політики в умовах війни [3].

Сьогоднішні умови та невизначені перспективи спонукають власників бізнесу переглядати цінності та візії, стратегії. Під впливом пандемії та війни вітчизняні підприємства усіх форм власності вимушені переглядати свої бізнес-стратегії. Частина власників бізнесу для його збереження приймає рішення про релокацію, відповідно відбувається швидкий перегляд бізнес-стратегій, що вимагає значних зусиль. Як зазначають аналітики, з початку війни з РФ економіка України зазнала величезних втрат – зруйнована інфраструктура та підприємства, доступу бізнесу до ресурсів та ринків збуту обмежився, спостерігається сильна інфляція, девальвація, міграція населення [2].

До основних особливостей формування стратегій українських підприємств у сучасних умовах слід віднести такі:

1. Через наявні обставини діяльності (за даними опитувань) тільки незначна кількість підприємців змогла адаптуватися до складних умов, побудувати стратегію та бізнес-плани [4].

2. На більшості підприємств функціонує модель стратегічного управління, в основі якої наукова обґрунтованість управлінських рішень; спрямованість на отримання максимального результату при мінімумі витрат; узгодженість усіх елементів системи доповнюється гнучкістю в умовах функціонування системи управління в ситуації ризику; розуміння найактуальніших потреб суспільства.

3. Поступове підвищення значення стратегічного планування, в ході якого формується комплекс ідей щодо вибору основної стратегії, перспектив виживання й розвитку підприємств. Зараз більшість малих підприємств планування діяльності здійснюють тільки на короткі проміжки часу (на місяць, квартал) [1, с. 100].

На нашу думку, варто зазначити, що в процесі розробки стратегії розвитку вітчизняних підприємств у воєнних умовах необхідно максимально пристосувати наявну стратегію підприємства до умов

війни, а також перейти до стратегії диверсифікації. Крім цього, підприємствам варто було б, при можливості, перейти на виробництво продукції та одягу для військових, а також забезпечення логістики та будівельних робіт. Також існують деякі підприємства, які намагаються об'єднати сучасні напрями роботи, які мають на меті задоволення потреб в умовах війни та забезпечення продовження власного виробництва.

Таким чином, на даний час в умовах війни вітчизняному бізнесу необхідно розробити нову стратегію свого подальшого розвитку, внести зміни до вже наявної стратегії, а також удосконалити стратегічне управління згідно із сучасними умовами. Крім цього, на загальнодержавному рівні необхідно внести зміни до існуючих державних програм підтримки бізнесу у відповідності до сучасності. В процесі розробки стратегії розвитку підприємств суттєвим чинником буде інформаційна база подальшого функціонування стосовно перспективних напрямів територіального розвитку та їх відновлення. Публічні органи влади мають використовувати усі можливі методи для підтримки роботи підприємств із використанням міжнародного сприяння. Крім цього, доволі важливо, щоб публічні органи влади підготували концептуальні засади майбутнього відновлення держави враховуючи інтереси не лише самої держави, але й її регіонів, галузей та окремих територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Беззубко Б., Ткаченко М. Особливості формування стратегій українських підприємств під час війни. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 96-102.
2. Власова В., Тарновська І., Недоля Д. Бізнес-стратегія підприємства в умовах турбулентного зовнішнього середовища. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-85>.
3. Загородна М. Удосконалення стратегії розвитку бізнесу в умовах воєнного стану. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45815/1/%D0%9C%D0%B0%D1%80%E2%80%99%D1%8F%D0%BD%D0%B0%20%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0.pdf>.
4. Слуцький Б. Бізнес в умовах війни: що заважає підприємцям працювати. URL: <https://boi.org.ua/publications/press/1492-biznes-v-umovah-vijni-csho-zavazhaye-pidpriyemcyam-pracyuvati-un-an/>.